Raadsvoorstel

Onderwerp:	portefeuillehouder: Jan-Willem Verlijsdonk
vaststellen participatieverordening 2027	datum vergadering: 14 december 2026
	zaaknummer: 0889471269

Samenvatting

Met dit voorstel wordt de huidige inspraakverordening vervangen door de Participatieverordening gemeente Beesel 2027. Hiermee wordt voldaan aan de wettelijke verplichting uit de Wet versterking participatie op decentraal niveau. De verordening regelt hoe de gemeente inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties betrekt bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van gemeentelijk beleid. Daarnaast zijn spelregels vastgelegd voor het uitdaagrecht.

Voorstel

1. De Participatieverordening 2027 vast te stellen;
2. De Inspraakverordening, vastgesteld op 20 februari 2006, in te trekken.

Toelichting raadsvoorstel

1. Aanleiding

Op 1 januari 2025 trad de Wet versterking participatie op decentraal niveau in werking. Met deze wet is de betrokkenheid van inwoners bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid op decentraal niveau versterkt, en wordt het uitdaagrecht wettelijk verankerd.

Uiterlijk op 1 januari 2027 dienen gemeenten te beschikken over een Participatieverordening. Deze verordening bevat regels over de betrokkenheid van inwoners en belanghebbenden bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van gemeentelijk beleid en over de manier waarop inwoners en maatschappelijke partijen gemeentelijke taken kunnen uitvoeren.

2. Doelstelling

Het vaststellen van een participatieverordening om:
a) duidelijkheid te geven over het proces van participatie en de daarbij geldende voorwaarden;
b) de samenwerking tussen bestuursorgaan en inwoners, maatschappelijke instellingen en ondernemers te versterken;
c) de kwaliteit van beleid of plannen te vergroten;
d) de betrokkenheid van inwoners bij de gemeente te vergroten.

3. Uitgangssituatie

De huidige Inspraakverordening (Verordening inzake de wijze waarop ingezetenen en belanghebbenden bij de voorbereiding van gemeentelijk beleid worden betrokken) is vastgesteld op 20 februari 2006.

De Wet versterking participatie op decentraal niveau is in werking getreden op 1 januari 2025. Deze wet wijzigde artikel 150 van de Gemeentewet. Dit schrijft nu voor dat elke gemeente een verordening moet hebben over de manier waarop inwoners en belanghebbenden bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van gemeentelijk beleid worden betrokken en over de manier waarop inwoners en maatschappelijke partijen taken betreffende de huishouding van de gemeente kunnen uitvoeren. Er geldt een overgangstermijn van 2 jaar. Die termijn loopt af op 1 januari 2027. Vóór die datum moet de nieuwe verordening zijn vastgesteld en bekendgemaakt.

4. Rol gemeente

De gemeente bepaalt bij welke beleidsprocessen en op welke wijze participatie wordt toegepast en faciliteert het uitdaagrecht binnen de kaders van de participatieverordening.

5. Toelichting

1.1 Inwerkingtreding Wet versterking participatie op decentraal niveau
Vanwege de inwerkingtreding van de Wet versterking participatie op decentraal niveau moeten gemeenten vóór 1 januari 2027 een participatieverordening hebben vastgesteld. Gemeenten moeten inwoners niet alleen betrekken bij het voorbereiden van beleid, maar ook bij het uitvoeren en evalueren ervan. De wetgever beoogt met deze wijziging inwoners en maatschappelijke partijen eerder en beter te betrekken bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van gemeentelijk beleid.

Op dit moment hebben we als gemeente alleen een inspraakverordening, maar geen participatieverordening. De gemeente heeft tot 1 januari a.s. de gelegenheid om een participatie-verordening vast te stellen.

1.2 Duidelijkheid over het proces van participatie en de voorwaarden

In de participatieverordening zijn de spelregels voor inwonersparticipatie opgenomen: de situatie waarin de gemeente inwoners, maatschappelijke partijen en andere belanghebbenden betrekt bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid. Besluit een bestuursorgaan tot participatie, dan legt het vooraf in een participatiepaspoort vast wat het doel en de vorm zijn, welke ruimte er is voor invloed, wat vaststaat, wie uiteindelijk beslist en hoe deelnemers worden teruggekoppeld. Na afloop volgt een eindverslag.
Bij beleid van de raad informeert het college de raad vooraf, zodat de raad kaders kan meegeven.
Overheidsparticipatie, de situatie waarin inwoners zelf het initiatief nemen en de gemeente aansluit, is bewust niet in de verordening geregeld. Dergelijke initiatieven vragen om voldoende ruimte om zich te ontwikkelen. De VNG wijst erop dat overregulering en een te vroege inkadering daarbij moeten worden voorkomen. De wijze waarop de gemeente invulling geeft aan overheidsparticipatie kan nader worden uitgewerkt in een beleidsnota participatie.

1.3 Duidelijkheid over het uitdaagrecht en de spelregels
De Wet versterking participatie op decentraal niveau introduceert ook het uitdaagrecht. In de verordening zijn de voorwaarden opgenomen waaronder inwoners en maatschappelijke partijen gebruik kunnen maken van het uitdaagrecht.
Het uitdaagrecht geeft inwoners en organisaties de mogelijkheid om taken van de gemeente, die binnen de kaders van de verordening passen, over te nemen. Hierop is een aantal uitzondering genoemd. Deze uitzonderingen zijn bijvoorbeeld aan de orde als wet- of regelgeving dit niet toestaat, maar ook als er voor het bestuursorgaan heel weinig ruimte is gelaten om beleidskeuzes te maken, als het interne en bestuurlijke aangelegenheden van de gemeente betreft, of als ernstige bezwaren bestaan in verband met de verwerking van vertrouwelijke gegevens.

1.4 Overige keuzes in de verordening
Anders dan de Inspraakverordening uit 2006 legt de verordening geen vaste onderwerpen meer vast waarvoor altijd inspraak wordt verleend. Elk bestuursorgaan bepaalt per traject of en in welke vorm participatie plaatsvindt en legt dat vast in een participatiepaspoort. Waar de wet, een andere verordening of het participatiebeleid voor de Omgevingswet al regelt hoe inwoners worden betrokken, gaat die regeling voor (artikel 3). Het college biedt waar nodig ondersteuning met bijzondere aandacht voor inwoners voor wie meedoen minder vanzelfsprekend is. Op een uitdaagverzoek met financiële gevolgen die niet binnen de vastgestelde begroting passen, wordt pas beslist nadat de raad zijn wensen en bedenkingen heeft kunnen uiten.
Het college stuurt de raad binnen twee jaar na inwerkingtreding een evaluatie van de verordening.

1.5 In gesprek met de gemeenteraad over participatiebeleid en participatieladder
In de eerste helft van 2027 gaan we met de gemeenteraad in gesprek over de manier waarop participatie binnen de gemeente verder wordt vormgegeven. Hierbij kan de raad kaders meegeven voor het uitwerken van het participatiebeleid en de zogenaamde ‘participatieladder’. Deze participatieladder maakt inzichtelijk wanneer en op welke wijze we inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties bij een onderwerp betrekken. Dit leidt tot een praktisch afwegingskader voor toekomstige participatietrajecten en draagt bij aan transparante en consistente participatieprocessen.

Op deze manier zorgen we ervoor dat de gemeente tijdig aan de wet voldoet en dat het participatiebeleid daarna stap voor stap en in gezamenlijkheid verder wordt ontwikkeld. De ervaringen die we in de eerste periode opdoen, nemen we bovendien mee in de evaluatie van de verordening. Deze wordt uiterlijk twee jaar na de inwerkingtreding van de verordening aan uw raad voorgelegd.

1.6 De bestaande Inspraakverordening uit 2006 wordt ingetrokken.
Deze verordening blijft van toepassing op de voorbereiding van beleid waarvoor ten tijde van de inwerkingtreding van deze verordening al een inspraakprocedure op grond van die verordening was gestart.

Bij het opstellen van de verordening is de modelverordening van de VNG als uitgangspunt genomen.

a. Financieel
   Aan de vaststelling van de verordening zijn geen directe financiële gevolgen verbonden.

De behandeling van inwonersparticipatie en verzoeken in het kader van het uitdaagrecht vindt plaats binnen de reguliere capaciteit.

b. Juridisch
De Participatieverordening treedt in werking op 1 januari 2027. De Inspraakverordening komt dan te vervallen. We maken dit bekend in het Gemeenteblad op www.overheid.nl.

Artikel 11 van de participatieverordening biedt een grondslag om nadere regels vast te stellen. Hiervoor bestaat op dit moment geen reden, maar het is denkbaar dat op een later moment, doordat er meer ervaring is, behoefte is aan een verdere uitwerking van procesafspraken door het college.

Bij sommige besluiten gelden al wettelijke inspraak- of participatieverplichtingen, bijvoorbeeld op grond van de Omgevingswet. In de Participatieverordening is daarom bepaald dat deze verordening niet geldt wanneer participatie en inspraak al zijn geregeld op een andere wijze. Een voorbeeld hiervan is het Participatiebeleid Omgevingswet gemeente Beesel of de cliëntenraad uit de Verordening cliëntenparticipatie Participatiewet Beesel.

c. Risico's
De verordening bevat procedurele regels en schept geen recht op een bepaalde uitkomst van participatie of op honorering van een verzoek op grond van het uitdaagrecht.
Wel bestaat het risico dat inwoners verwachtingen ontlenen aan participatietrajecten of uitdaagverzoeken die niet kunnen worden waargemaakt. Dit risico wordt beperkt doordat vooraf in een participatiepaspoort wordt vastgelegd wat het doel van de participatie is, welke invloed deelnemers hebben en welke afwegingsruimte het bestuursorgaan behoudt.

Het is vooraf moeilijk in te schatten hoeveel uitdaagverzoeken op ons af gaan komen en welke inspanningen daarmee gemoeid zijn.

6. Visie Leef Beesel

De rode draad in Leef Beesel is een gemeente die nabij en benaderbaar is. De gemeente heeft oog voor behoeftes en wensen, waarbij we ruimte geven aan initiatieven en meewerken aan reële oplossingen met het algemeen belang als uitgangspunt. De Participatieverordening geeft daarmee invulling aan deze pijler van Leef Beesel. De Participatieverordening regelt op welke wijze inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en andere belanghebbenden bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid en projecten worden betrokken.

7. Inclusie

De Participatieverordening draagt bij aan een inclusieve samenleving doordat inwoners op een toegankelijke en passende wijze worden betrokken bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid en gemeentelijke projecten.

8. Duurzaamheid

niet van toepassing

Bijlagen

1. Participatieverordening 2027;
2. Toelichting bij de Participatieverordening gemeente Beesel 2027;
3. Raadsbesluit.